

р.) / за ред. Г.С.Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця, ФОП Корзун Д.Ю., 2012. – С.133-136.

9. Комарівська Н. Фольклор як засіб морального виховання дошкільників // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: Збірник матеріалів науково-практичної конференції. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2013. – Вип. 2. – С. 166-168.

10. Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти : посібник для вчителів і методистів початкового навчання / О. Я. Савченко. – 2-ге вид., доповн., переробл. – К. : Богданова А. М., 2009. – 226 с.

11. Сухомлинський В. О. Народження громадянина / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : в 5 т. / В. О. Сухомлинський. – К. : Радянська школа. – Т. 3. – 1977. – С. 283-582.

12. Чорна О.О. Педагогічні умови виховання у молодших школярів шанобливого ставлення до людей / О.О. Чорна // Рідна школа. – 2006. - № 4. – С.18-20

ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ПОЧУТТІВ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Р.Токайло, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

*Науковий керівник: О.П.Грошовенко, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

EDUCATION OF PATRIOTIC EXPECTATIONSCHILDREN OF YOUNGER SCHOOL AGE

R.Tokaylo, student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація.** У статті порушується проблема виховання патріотичних почуттів дітей молодшого шкільного віку в умовах реформування системи освіти України. Досліджено психолого-педагогічні особливості та структуру патріотичних почуттів. Наголошено на особливій ролі початкової школи та учителя у формуванні означеної якості. Серед форм і методів патріотичного виховання молодших школярів виділено проекти, свята, екскурсії, бесіди, флешмоби.*

***Ключові слова:** патріотизм, патріотичні почуття, молодший шкільний вік.*

***Abstract.** The article raises the problem of upbringing patriotic feelings of younger schoolchildren in the conditions of reforming the education system of Ukraine. The psychological and pedagogical peculiarities and the structure of patriotic feelings are studied. The special role of the primary school and the teacher in shaping this quality is underlined. The forms and methods of patriotic upbringing of younger schoolchildren are projects, holidays, excursions, talks, flash mobs.*

***Keywords:** patriotism, patriotic feelings, junior school age.*

Сучасний етап розвитку нашої держави характеризується пильною увагою до проблеми виховання любові до своєї Батьківщини, відданості, готовності, служити на благо народу. Ці питання завжди займали чільне місце в теорії і практиці патріотичного виховання і є актуальними на сучасному етапі розвитку суспільства. Проблеми патріотичного виховання підростаючих поколінь були у центрі уваги вітчизняних просвітителів і педагогів. Як відомо, ще Володимир Мономах у своєму «Повчанні дітям» наголошував на необхідності берегти, охороняти і захищати рідну землю, оберігаючи її для дітей та онуків. У сучасних умовах соціально-економічної, політичної, культурної нестабільності особливо велике значення має приділятися вихованню у підростаючого покоління патріотичних почуттів, любові до рідної землі, місця, де народився, людей, до самого себе, до своєї великої і малої Батьківщини.

Гуманізація і демократизація навчально-виховного процесу як найважливіший напрям оновлення сучасної загальноосвітньої школи вимагає створення умов для розвитку творчих здібностей учнів, їх саморозвитку. Сьогодні, як ніколи, наша держава потребує освічених, моральних людей, які здатні самостійно приймати відповідальні рішення в ситуації вибору,

прогнозуючи їх можливі наслідки, відрізняються мобільністю, динамізмом, конструктивністю, володіють розвиненим почуттям відповідальності за долю країни.

Науковий фонд є свідченням особливої уваги і актуальності проблеми патріотичного виховання молодших школярів. Нові тенденції вітчизняного патріотичного виховання представлено у працях О. Вишневського, О. Губко, Є. Зеленова, П. Кононенка, О. Коркішко, В. Кузя, Ю. Руденка, В. Сипченка, Б. Ступарика, Б. Чижевського, К. Чорної, Г. Шевченко, Л. Штефан, П. Щербаня та ін.

Термін «патріотизм» (від грецького patriotes – земляк, співвітчизник) – суспільний моральний принцип діяльного ставлення до свого народу, що віддзеркалює національну гордість і любов до вітчизни, громадянську відповідальність за її долю, а також емоційне підпорядкування особистістю свого життя спільним національним інтересам і виявляється в готовності служити Батьківщині і захищати її від ворогів [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**, 633].

Патріотичне виховання – планомірна виховна діяльність, спрямована на формування у вихованців почуття патріотизму тобто доброго відношення до Батьківщини та до представників спільної культури або країни. Метою патріотичного виховання молодших школярів є формування в учнів уявлення про малу батьківщину як частину Великої Батьківщини, про її цінність для нього нарівні з родиною, про її неповторність і красу [4]. Перше завдання – формування уявлення про малу батьківщину як складову Великої Батьківщини в географічному, культурному, історичному і політичному аспектах. Інакше кажучи, дитина повинна засвоїти ієрархію понять «особистість» → «сім'я» → «рідний край» → «Мала батьківщина» → «Велика Батьківщина» на конкретних прикладах. Це передусім, просторові уявлення про Батьківщину, які дитина отримує в процесі проведення краснавчих екскурсій; уявлення про національну і культурну своєрідність Батьківщини, яка з'являється перед нею в етнографічних образах рідного краю; часові уявлення про історичне минуле тих об'єктів, які оточують дитину (місто, село, край, країна). Важливу роль відіграє політичний аспект – ідея України як незалежної демократичної держави, міста як самоврядуваного суб'єкта внутрішньодержавних стосунків. Проте слід сказати, що політичний аспект тут не може мати самостійного значення через вікові особливості молодшого школяра.

Друге завдання – переконання дитини у необхідності єдності всіх регіонів України, соборності українського суспільства. Це завдання прямо витікає із сучасних проблем українського суспільства й спрямовано на подолання його роз'єднаності. Ідея соборності України повинна сформуватись у дитини за допомогою взаємозв'язку послідовних понять: «особистість» → «сім'я» → «рідний край» → «Мала батьківщина» → «Велика Батьківщина».

Таке почуття може дати тільки стійке й цілеспрямоване пізнання, яке виявляється в яскравих образах, що запам'ятовуються, і спрямоване на позитивне оцінювання свого міста, краю, країни. Патріотизм тісно пов'язаний із національною ідентифікацією - ототожненням себе з тією або іншою національною групою.

На різних етапах розвитку суспільства поняття патріотизму набувало нового змісту. Проте залишалися незмінними такі його головні риси: любов до Батьківщини, дотримання її інтересів; боротьба за свободу, честь і славу України; любов до народу, сім'ї; відстоювання й відродження рідної мови, науки, освіти, культури, мистецтва, духовних традицій народу; зміцнення дружби між народами. У педагогічних дослідженнях виділяється зовнішня й внутрішня структура патріотизму, яка складається з декількох компонентів. Зовнішня структура: патріотичні почуття (любов до всього рідного, відповідальність за свою Батьківщину); національна гідність людини; потреба в задоволенні національних інтересів; патріотична свідомість на основі національної свідомості, розуміння своєї ролі в суспільстві; національний такт і толерантне ставлення до людей інших національностей; бажання й потреба в накопиченні, збереженні та передачі національних культурних цінностей; готовність до патріотичної діяльності [2].

Структуру патріотизму можна уявити через таку категорію як ставлення до себе (національна самосвідомість, честь, гідність, щирість, доброта, терплячість, чесність,

порядність) та ставлення до людей (толерантність, національний такт, милосердя, справедливість, гостинність, відкритість, щедрість, готовність допомогти; усвідомлення своєї приналежності до народу, відповідальність перед своєю нацією); ставлення до Батьківщини (віра, надія, любов, громадянська відповідальність, вірність, готовність стати на захист, бажання працювати для розвитку країни, піднімати її міжнародний авторитет, пошану до Конституції й законів держави; гордість за успіхи держави, біль за невдачі, громадська активність та ініціативність); ставлення до національних цінностей (володіння українською мовою, бажання і потреба в накопиченні, збереженні й передачі сімейних і національних звичаїв, традицій, обрядів; дбайливе ставлення до національних багатств, рідної природи; сприяння розвитку духовного життя українського народу; шанобливе ставлення до національних і державних символів; почуття дбайливого господаря своєї землі).

Патріотизм - інтегрована єдність почуттів, переконань і діяльності. У молодшому шкільному віці сформований досить стійкий інтерес до пізнання і здатність переживати соціальну значимість навчання. При цьому, як зазначає Л. Божович, їх приваблюють саме серйозні заняття і значно абстрактно вони відносяться до тих видів роботи, які їм нагадують заняття для малих дітей. Це дозволяє з максимальною користю для розвитку особистості дитини використовувати нові види діяльності і включати в уже відомі їм (наприклад, фізичну культуру, ігру, образотворчу діяльність тощо) нові аспекти, що впливають на прояв інтересу учня до суспільних явищ, до подій, що відбувається в місті або селі, де проживає дитина, утримуючи увагу дітей до них. Крім того, до кінця початкової школи у молодших школярів з'являється вибірковий інтерес до різних знань і навчальних предметів [2]. Особливе місце в процесі формування патріотичної вихованості займає молодший шкільний вік. Дітям молодшого шкільного віку властиве володіння деяким рівнем особистісної зрілості. Саме в цьому віці закладається фундамент моральних якостей особистості.

Початкова школа – основа формування патріотизму. Саме у цей час діти мають отримати елементарні знання про Батьківщину, її минуле та сьогодення. Учитель, використовуючи адекватні методи і прийоми роботи, форми та засоби виховує у молодших школярів любов до Батьківщини, почуття обов'язку і відповідальності перед нею. У дітей молодшого шкільного віку необхідно формувати способи поведінки, що дозволяють виявляти любов до Батьківщини і почуття обов'язку перед нею в повсякденному житті. Відтак, серед форм і методів патріотичного виховання молодших школярів можна виділити проекти, свята, екскурсії, бесіди тощо. Особливою популярністю серед методів патріотичного виховання користуються флеш-моби, комікси, усні журнали тощо. Адекватне використання методів, засобів та прийомів педагогічного впливу забезпечує ефективність формування патріотичних почуттів молодших школярів.

Список використаних джерел:

1. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте. Психологические исследования / Л.И.Божович. – М. : Просвещение, 1968. – 464 с.
2. Вугрич В. Л. До питання про критерії патріотичної вихованості учнів / В.Л.Вугрич // Теоретико-методичні засади виховання і соціально-педагогічної реабілітації учнів загальноосвітніх шкіл : зб. наук. праць. – К. : Ін-т проблем виховання АПН України, 2001. – С. 83–92.
3. Грошовенко О.П. Використання етнокультурного потенціалу в процесі викла-дання курсу природознавства // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Педагогіка 2013 : Збірник наукових праць / гол. Редколегії Н.В. Лисенко. – Івано-Франківськ, Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ Прикар-патського національного університету, 2013. - Випуск XLVI. - С. 133-138.
4. Концепція національного виховання // Рідна школа. – 1995. – № 6. – С. 18– 25.
5. Колосова О.В. Організаційно-методичне забезпечення належного педагогічного супроводу формування в дітей основ правової культури // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М.Коцюбинського, 4-5 квітня 2012 р.) / за ред. Г.С.Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця, ФОП Корзун Д.Ю., 2012. – С.133-136.
6. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навчальний посібник / Н.Є. Мойсеюк. – К. : Кондор, 2007. – 656 с.